

**T.C.
DANIŞTAY
Birinci Daire**

**Esas No: 1997/00043
Karar No: 1997/00144**

Kamulaştırma

İl Özel İdaresine Devir

Vakıflara Ait Taşınmazlar

ÖZET: Organize Sanayi Bölgesi

... Genel Müdürlüğü ile ... Valiliği arasındaki mülkiyeti ... ait iki adet taşınmazın ... Belediyesi 1/1000 ölçekli uygulama imar planındaki tahsis şekline ve İl Özel İdaresi Kanununda belirlenen amacına uygun organize sanayi bölgesi alanı olarak kullanılmak üzere 2942 sayılı Kanunun 30. maddesi uyarınca ... İl Özel İdaresine devri hk.

Vakıflar Genel Müdürlüğü ile aralarında çıkan uyuşmazlığın 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 30 uncu maddesi hükmüne göre çözümlenmesi isteğine ilişkin ... Valiliği Vekili Av. ... tarafından verilen ve Danıştay Genel Yazı İşleri kalemine 1.4.1997 günlü ve 19700 sayı ile kaydedilen tarihsiz dilekçesinde aynen:

" Mülkiyeti Vakıflar Şenel Müdürlüğüne ait olan; ... İli, ... İlçesi, ... mevkiindeki 44 pafta 2138 parsel nolu 70 metrekare alanlı taşınmaz ile, ... İlçesi, ... mahallesi ... parsel nolu 27450 metrekare alanlı taşınmaz 5.12.1978 tarihinde bakanlıkça onanmış olan "... Organize Sanayi Bölgesi imar planı" içinde kalmaktadır.

Bakanlar Kurulunun 29.3.1973 tarih ve 7/6177 sayılı kararı ile ... İlinde Organize Sanayi Bölgesi kurulması 933 sayılı Yasanın 2/c ve 13. maddesine göre kararlaştırılmış ve Sanayi Ticaret Bakanlığınca hazırlanmış olan Fonlar Yönetmeliği'nin 31. maddesi gereğince; valinin başkanlığında il özel idaresi, ... Sanayi Odası ve ... Sanayiciler Derneği gibi üç tüzel kişi kuruluş tarafından ... Organize Sanayi Bölgesi Müteşebbis Teşekkülü oluşturulmuş ve bölge nazım imar planı hazırlatılıp kamulaştırma işlemleri de müteşebbis teşekkül üyelerinden olan il tüzel kişiliği tarafından yapılmıştır.

İl Özel İdaresi Kanununun 78. maddesi ile il özel idarelerine "ilin ekonomik gelişmesine yararlı olacak girişimlerde bulunmak ve girişilmiş teşebbüsleri desteklemek görevi verilmiş olduğundan, bölgede kurulacak 300 den fazla sanayi tesisi ve bu tesislerde istihdam edilecek 20.000 den fazla işçi ile ... **İlinin ekonomisine katkıda bulunacak organize sanayi bölgesinin kuruluşuna katılmak ve bu amaçla, bakanlıktan onaylı plan içinde kalan taşınmazların kamulaştırma işlemlerini yapmak il özel idaresinin görevlerindedir.**

Davalı idare adına tapulu 2138 ve 1284 parsel nolu taşınmazların, bakanlıktan onaylı nazım imar planı içinde kalmaları nedeniyle il tüzel kişiliğine 110.000 TL/m² bedel karşılığında devri için il daimi encümenince 27.2.1997 t. 80 sayılı karar alınmış ve bu karar gereğince taşınmazların idaremize devri için de 6.3.1997 tarih ve 04/80 sayılı yazımızla Vakıflar Genel Müdürlüğü ... Bölge Müdürlüğünden talepte bulunmuştur.

... Vakıflar Bölge Müdürlüğünün 12.3.1997 tarih ve 01. (3800) 97-306 sayılı yazısı ile, "bu taşınmazların vakfına gelir getiren yerlerden olması nedeniyle devirlerinin mümkün olmadığı" bildirilmiş olduğundan, 2942 sayılı Yasanın 30/2 nci maddesi gereğince işlem yapılmasını talep etmek gereği doğmuştur.

Sonuç ve İstek : Yukarıda arz olunan sebeplerden, ... Organize Sanayi Bölgesi nazım imar planında genişleme alanı içinde kalan ve mülkiyetleri Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olan 2 parça taşınmazın, kamu yararı göz önüne alınarak il tüzel kişiliğine devri konusunda karar verilmesini vekaleten saygılarımızla talep ederiz." denilmektedir.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün bu konudaki görüşünün bildirilmesine yönelik dairemizin 1.5.1997 günlü yazısı üzerine gönderilen Vakıflar Genel Müdürlüğünün 12.5.1997 günlü ve B.02.1.VGM.0.61.00.00.424(38)3/864 sayılı yazısında aynen:

" İlgili (a) yazınızda ... Valiliği (il özel idaresi) ile genel müdürlüğümüz arasında çıkan uyuşmazlığın 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 30. maddesi hükmüne göre çözümlenmesi istemine ilişkin ... Valiliğinin (İl Özel İdaresinin) ilgili (a) dilekçesi gönderilerek bu konudaki görüşümüzün bildirilmesi istenmektedir.

... İl Merkezinde bulunan mülkiyeti mazbut hayrat ... Camii Vakfına ait tapunun 44 pafta, 2138 parsel nolu 70 m² lik, 40 pafta. 1284 parsel nolu 27.450. m² lik taşınmazlar ... İl Özel İdaresi Müdürlüğünce kamulaştırmaya tabi tutulmuş ise de bu işlem ... İdare Mahkemesinin 28.11.1996 gün ve 1996/491-865 E-K sayılı kararı ile yok hükmünde sayılmıştır:

Mazbut akar kütüklerimizde kayıtlı olan her iki taşınmaz da vakfına gelir temin etmek için vakfedilmiş emlaktır. (Ek:1) Bu taşınmazlardan yeterli kira geliri sağlanmaktadır. Ayrıca her iki taşınmaz vakıf gelirleri ile işyeri yapılarak çok yüksek kira rantı sağlanacak yerlerdendir.

Genel müdürlüğümüz 227 sayılı KHK.nın 2. maddesine göre vakıf mallarını ekonomik şekilde işletmek, vakfa ait müesseseleri gayelerine göre yaşatmak, bütün vakıfların vakfiyelerinde yazılı hayrı, sosyal, kültürel ve ekonomik şart ve hizmetleri yerine getirmek zorundadır.

2762 sayılı Kanununun 12. maddesinde ise mevkilerine ve temin ettikleri menfaate göre kalmaları gerekli görülmeyen mazbut ve mülhak vakıflara ait akar ve toprakları idare meclisinin kararı ile satmaya ve başka gayrimenkulle değiştirmeye umum müdürlüğün salahiyeti olduğu belirtilmiştir.

Organize sanayi bölgesi, nazım imar planı içerisinde olmayan, sonradan yapılan organize sanayi genişletme planıyla nazım imar planındaymış gibi gösterilen anılan vakıf taşınmazların organize sanayi bölgesine verilmesi vakfın gelir getiren tek emlaki olduğundan vakfiyeye ve 2762 sayılı Kanuna aykırılık teşkil edecektir. Zira bu takdirde vakfın hiç geliri kalmayacak, hayratının finansı da mümkün olmayacaktır. Bu nedenle bu vakıf taşınmazlar satılacak yerlerden değildir.

Ayrıca her iki vakıf yer ... ekonomisine yüzyıllardır katkıda bulunmuştur. Bundan sonra da bulunabilmesi için mülkiyet devredilmeden bu yerler üzerine özel idare ile kat karşılığı veya işyeri karşılığı müşterek Organize sanayi dükkanları yapılabilir. Bu takdirde genel müdürlüğümüzce vakfiyede yazılı şart ve hizmetler en iyi şekilde yerine getirilebilecektir.

İzah edildiği üzere ... İlinde tapunun ... parselini teşkil eden 70 m2 lik, ... parselini teşkil eden 27.450 m2 lik her iki taşınmaz vakfına gelir getirdiğinden ve bu nedenle satılacak yerlerden olmadığından ... Valiliğinin (il özel idaresi) 2762 Sayılı Kanuna aykırı devir taleplerinin reddi gerekir.

Takdirlerinize arz ederim." denilmektedir.

Dairemizce yapılan çağrı üzerine gelen idare temsilcileri. Vakıflar Genel Müdürlüğü Hukuk Müşaviri Emlak Daire Başkanı ... ile ... Valiliği (özel idare) vekili Av. ... Organize Sanayi Bölge Müdürü ...'in sözlü açıklamaları dinlendikten sonra konu incelenerek;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ

2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 30 uncu maddesinde, kamu tüzel kişileriyle kurumlarına ait taşınmaz mala diğer bir kamu tüzel kişisi veya kurumunun ihtiyacı olması halinde işin anlaşma yoluyla çözümleneceği, anlaşma olmadığı takdirde uyuşmazlığın Danıştay'ca incelenerek karara bağlanacağı hükmü yer almaktadır.

Bu durumda, bir kamu tüzel kişisi veya kurumuna ait taşınmazın diğer bir kamu tüzel kişisi veya kurumuna devri için o taşınmaza hangi idarenin daha fazla ihtiyacı olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun, il'e ait yerel hizmetler başlığı altında düzenlenen 78 inci maddesinin ek 13 üncü fıkrası; il özel idaresinin, mahalli müşterek nitelikte olan imar, bayındırlık, sağlık ve sosyal yardım, çevre sağlığı koruması, eğitim ve spor, tarım, ağaçlandırma, orman tesisi, ekonomi ve ticaret, haberleşme, kültür, turizmle ilgili görevleri ve bu kanun dışında çeşitli mevzuatla verilen görevleri imkanları ve tesbit edeceği öncelik esasına göre yürüteceği hükmünü taşımaktadır.

Dosyada yer alan belgelerden; mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait taşınmazların, ... Büyükşehir, ... Belediyesi 1/1000 ölçekli uygulama imar planında ... 1 nci Organize Sanayi Bölgesi içinde kaldıkları cihetle ... Valiliğine (il özel idare müdürlüğü) devrinin istenildiği anlaşılmakta, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yukarıya aynen alınan 12.5.1997 günlü yazısında ise, devri istenilen taşınmazlardan yeterli kira geliri sağlandığı, bu nedenle satılacak yerlerden olmadığı ifade edildiği görülmektedir.

Bu durumda, mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait ... İl merkezinde bulunan tapunun ... parsel sayısında kayıtlı 70 m²'lik, tapunun ... parsel sayısında kayıtlı 27.450 M²'lik taşınmazların, ... Belediyesi 1/1000 ölçekli uygulama imar planındaki tahsis şekline ve İl Özel İdaresi Kanununda belirlenen amacına uygun **organize sanayi bölgesi alanı olarak kullanılmak üzere 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 30 uncu maddesi uyarınca ... İl Özel İdaresine devrine ve dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 10.11.1997 gününde oyçokluğuyla karar verildi.**

KARŞI OY

2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 1. maddesinde, Anayasa hükümlerine de uygun olarak, kamulaştırmanın devlet ve kamu tüzel kişileri adına yapılacağı öngörülmüş, özel kanunlarına dayanılarak gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişileri adına yapılacak kamulaştırmalarda da bu kanun hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

2942 sayılı Yasanın 30 uncu maddesinin, kamu kurum ve kuruluşları arasında gayrimenkul devrini de, ancak, gereksinim alanında kamulaştırma yetkisini haiz kurum ve kuruluşlar yönünden düzenlemiş bulunduğu kuşkusuzdur.

İl özel idaresinin kendi yetki ve görev alanındaki işler için ihtiyaç duyduğu gayrimenkulleri kamulaştırmada, yada diğer bir kamu kurumundan kendilerine devrini istemekte yetkili olduğu açıktır. Ancak olayımızda olduğu gibi, il özel idaresi müteşebbis ortak bulunduğu organize sanayi bölgesi kuruluşu müteşebbis heyeti adına kamulaştırma yetkisini kullanmaya kalkabilir mi? Kanımızca bu soruya olumlu yanıt vermek mümkün görülmemektedir. Gerçekten, mülkiyet gibi tüm çağdaş demokrasilerde temel hak olarak kabul edilmiş bir hakka devlet ve kamu kurumlarınca müdahale edilebilmesi açık yasa hükümlerinin varlığıyla mümkündür.

Ortada il özel idaresinin doğrudan üstlendiği bir görev ve yetki alanı söz konusu olmadığı cihetle, salt müteşebbislerden biri olması nedeniyle, kamulaştırma yetkisini müteşebbis heyet adına kullanması da söz konusu olmamak gerekir.

Aksi bir düşünce, il özel idaresi tüzel kişiliğinin belli paylarla ortak olduğu, özel ticari ve sınai şirketler lehine de kamulaştırma yapabileceği gibi. mülkiyet hakkını ağır biçimde zedeleyen yorumlara ve hakkın özünü zedeleyen uygulamalara yol açar.

Kaldı ki, birçok maddeleri Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olan 933 sayılı Yasanın yürürlükte olan 2. maddesinin C fıkrası, sanayi bölgeleri tesis ve tanzimi ve bu maksatla, gerektiğinde arazi istimlakinin Bakanlar Kurulu Kararnameleri ile yapılacağını açıkça hükme bağlamıştır.

Bu açık hüküm ortada iken. ancak kendi özgün teşebbüsleri için düzenlenmiş bulunan 3360 sayılı Yasanın 78. maddesi hükmünden yorum yoluyla il özel idaresine müteşebbis heyet adına da kamulaştırma ve dolayısıyla de gayrimenkulun devrini isteme yetkisi tanınmayacağı görüşüyle ve salt bu nedenle çoğunluk kararına katılmıyorum.